

การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักองค์รวม:
กรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดงพอง องค์การบริหารส่วนตำบลศิลา
จังหวัดขอนแก่น

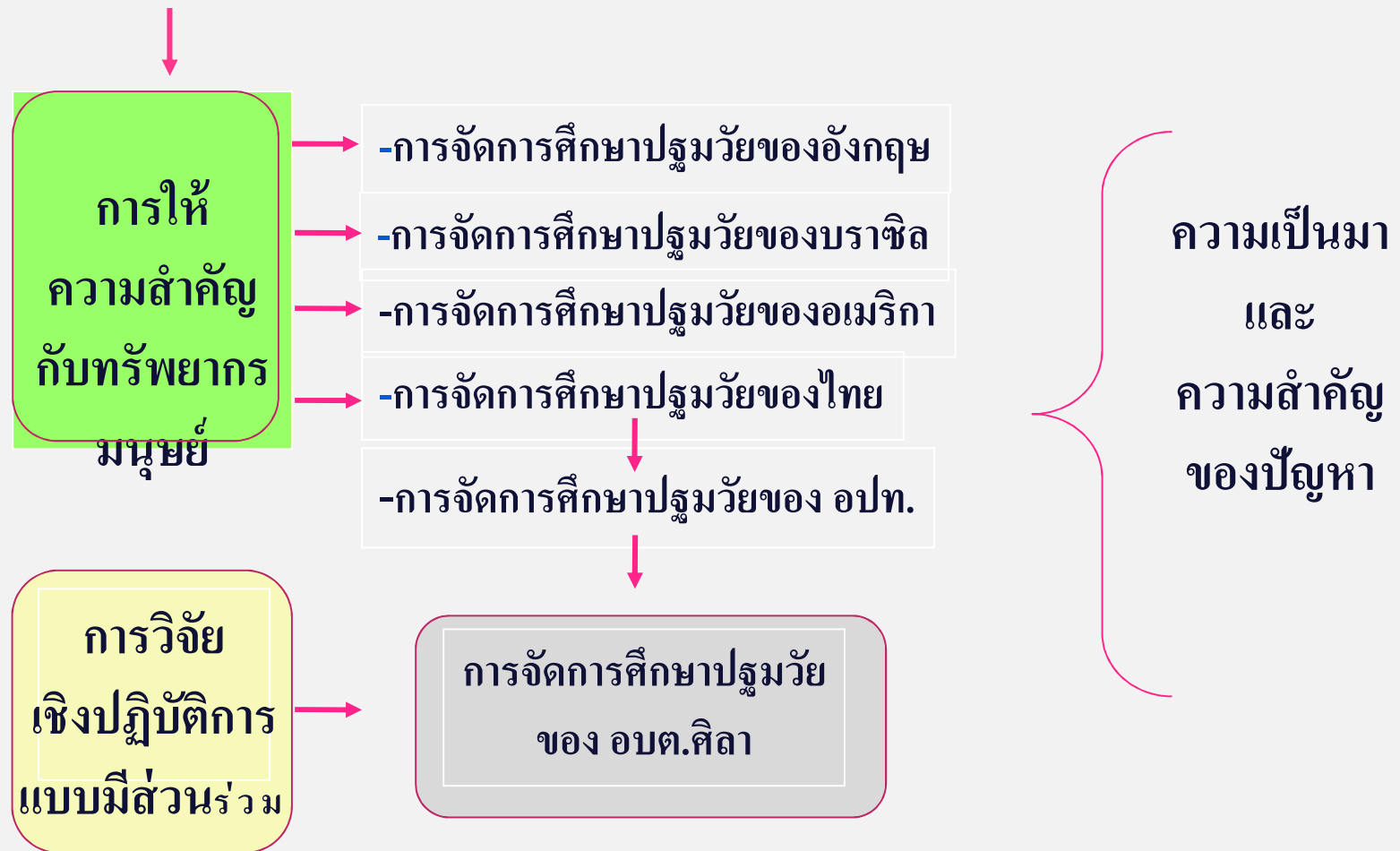
An Early Childhood Educational Management of Sub-district Administrative Organization by Holistic Approach:
In Case of Dong Pong Early Childhood Development Center, Sila Sub-district
Administrative Organization, Khon Kaen Province

ชยานนท์ มนเพียรจันทร์

นักศึกษาหลักสูตร ปรด.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

คำถามการวิจัย

1. การจัดการศึกษาปฐมวัย
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดงพองมี
สภาพที่เคยเป็นมา สภาพปัจจุบัน
สภาพปัญหา สภาพที่คาดหวัง
ทางเลือกเพื่อการแก้ปัญหาหรือ
บรรลุมสภาพที่คาดหวังอะไรบ้าง
และการประเมินได้ทางเลือกเพื่อ
กำหนดเป็นแผนปฏิบัติการที่
ประกอบด้วยโครงการและกิจกรรม
อะไร ?

2. การนำแผนปฏิบัติการที่ถือเป็นตัว
สอดแทรกหลัก และการใช้หลักองค์รวมที่
ถือเป็นตัวสอดแทรกเสริมไปปฏิบัติ มี
ปรากฏการณ์การปฏิบัติกันอย่างไร ส่งผล
ต่อการเปลี่ยนแปลงตามที่คาดหวังหรือไม่
เพียงใด เกิดการเรียนรู้อะไรจากการ
กระทำทั้งในระดับตัวบุคคล ระดับกลุ่ม
บุคคลและระดับองค์กร และเกิดความรู้
ใหม่อะไรจากการใช้ตัวสอดแทรกหลักและ
ตัวสอดแทรกเสริม ?

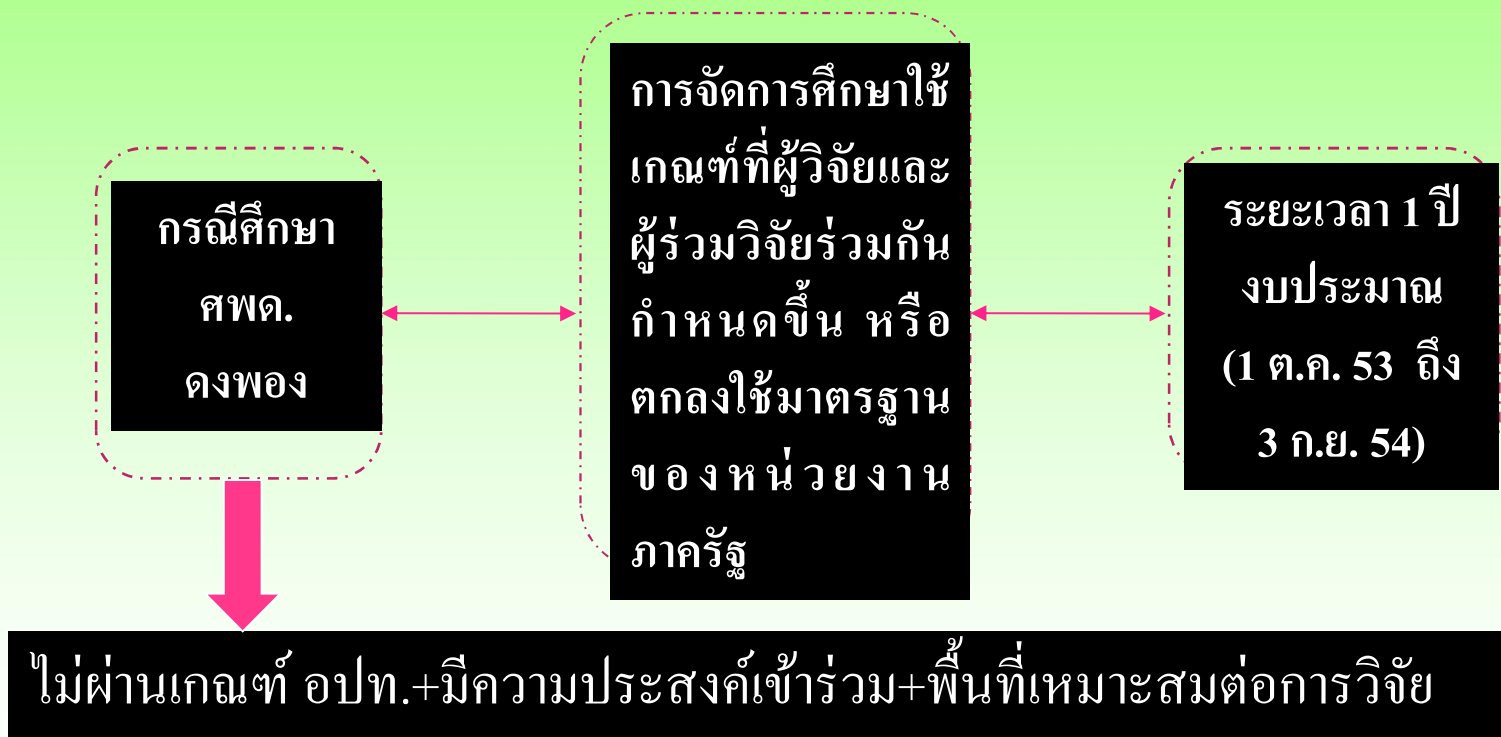
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เคยเป็นมา **สภาพปัจจุบัน** สภาพปัญหา **สภาพที่คาดหวัง** ทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาหรือบรรลุดสภาพที่คาดหวัง **และการเลือกทางเลือกเพื่อกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ**ในการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดงพอง องค์กรการบริหารส่วนตำบลศิลา

2. เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ของการปฏิบัติ **การเปลี่ยนแปลง** การเรียนรู้จากการกระทำทั้งระดับตัวบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์กร **และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น**จากการใช้แผนปฏิบัติการที่ถือเป็นตัวสอดแทรกหลัก และใช้หลักองค์รวมที่ถือเป็นตัวสอดแทรกเสริมไป **ปฏิบัติตามวงจรแบบเกลียวสว่าน 2 วงจร**ของกิจกรรมการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลของ **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**

ขอบเขตการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

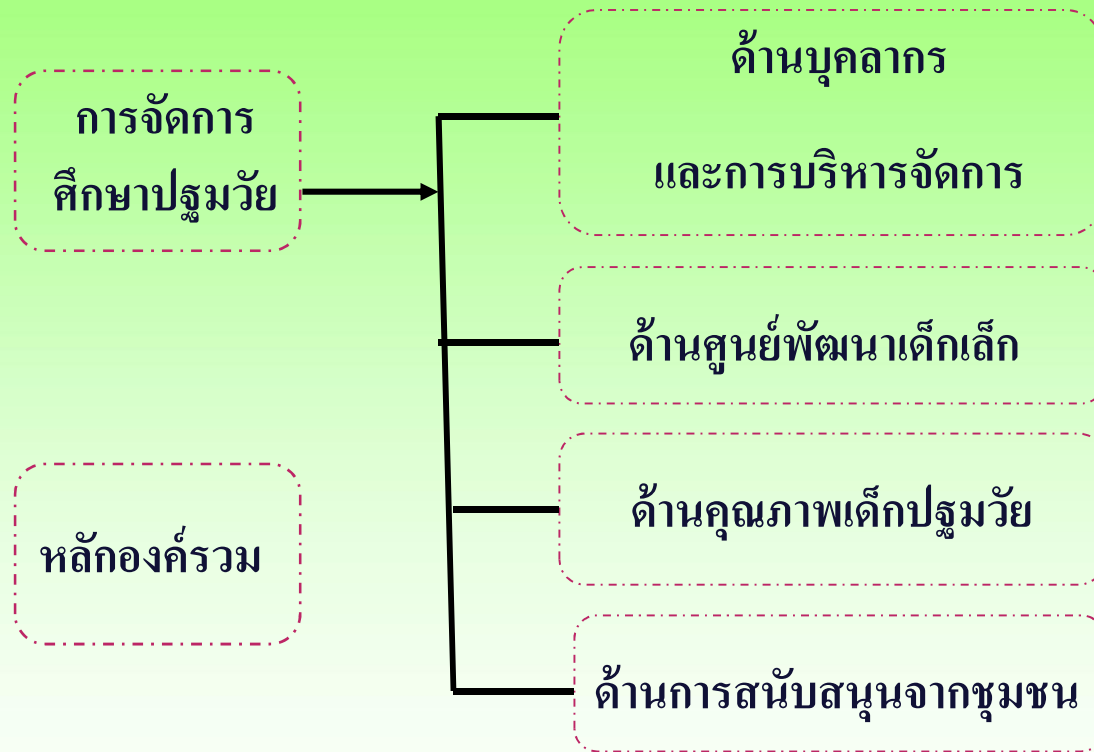
1. ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ วิโรจน์ สารรัตนะ (2553) พัฒนาขึ้นมาเป็นกรอบแนวคิดหลัก และเสริมด้วยแนวคิดของ นักวิชาการต่างประเทศอีก 6 ทศนะ ซึ่งประกอบด้วย Seymour-Rolls & Hughes (2000) Mills (2007) Quixley (2008) James, Milenkiewicz & Bucknam (2008) Creswell (2008) และ McTaggart (2010) เน้น ความเป็นศาสตร์เชิงวิพากษ์ (critical science) ผลการวิจัยจึงมีลักษณะ เป็นการพรรณนาหรือบรรยายเชิงวิพากษ์ (critical description)

ข้อตกลงเบื้องต้น

2. เป็นกรณีศึกษาโดยจำกัดสถานที่ และเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย ข้อค้นพบต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษานี้จึงเป็นข้อค้นพบใน “บริบทเฉพาะ” (specific context) ตามหลักการของ PAR แต่ผู้ที่สนใจอาจนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางหรือปรับใช้ให้เหมาะสมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือบริบทของหน่วยงานตนเองได้

นียมศัพท์เฉพาะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. เป็นการวิจัยที่จะก่อให้เกิด “เกิดองค์ความรู้” จากบุคคลและผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานในการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยใช้แผนปฏิบัติการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนมาเป็นตัวสอดแทรกหลักและใช้หลักองค์รวมมาเป็นตัวสอดแทรกเสริมในลักษณะเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ฐานรากจากการกระทำ (grounded knowledge from doing)

2. เป็นการวิจัยที่จะก่อให้เกิด “บุคคล” เกิดการเรียนรู้ขึ้นจากการกระทำทั้งในระดับตัวบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์กร และได้ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการนำเอาแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนมาเป็นตัวสอดแทรกหลักและใช้หลักองค์รวมมาเป็นตัวสอดแทรกเสริม

3. นักวิจัยหรือนักวิชาการ สามารถศึกษาเรียนรู้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีการวิพากษ์เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบการวิจัยให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ประโยชน์ในเชิงวิชาการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. บุคลากรในศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กดงพองและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาทบทวนและดำเนินการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างต่อเนื่องในทุกด้าน นั่นเพราะลักษณะที่ดีประการหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคือส่งเสริมให้มีการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

2. นักวิจัยหรือนักวิชาการ

สามารถศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ใช้แผนปฏิบัติการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนมาเป็นตัวสอดแทรกหลักและใช้หลักองค์รวมมาเป็นตัวสอดแทรกเสริมเพื่อการพัฒนาไปประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบงานวิจัยของตนเอง หรือนำเอาหลักการใหม่อื่น ๆ มาเป็นตัวสอดแทรกเพื่อการพัฒนาได้

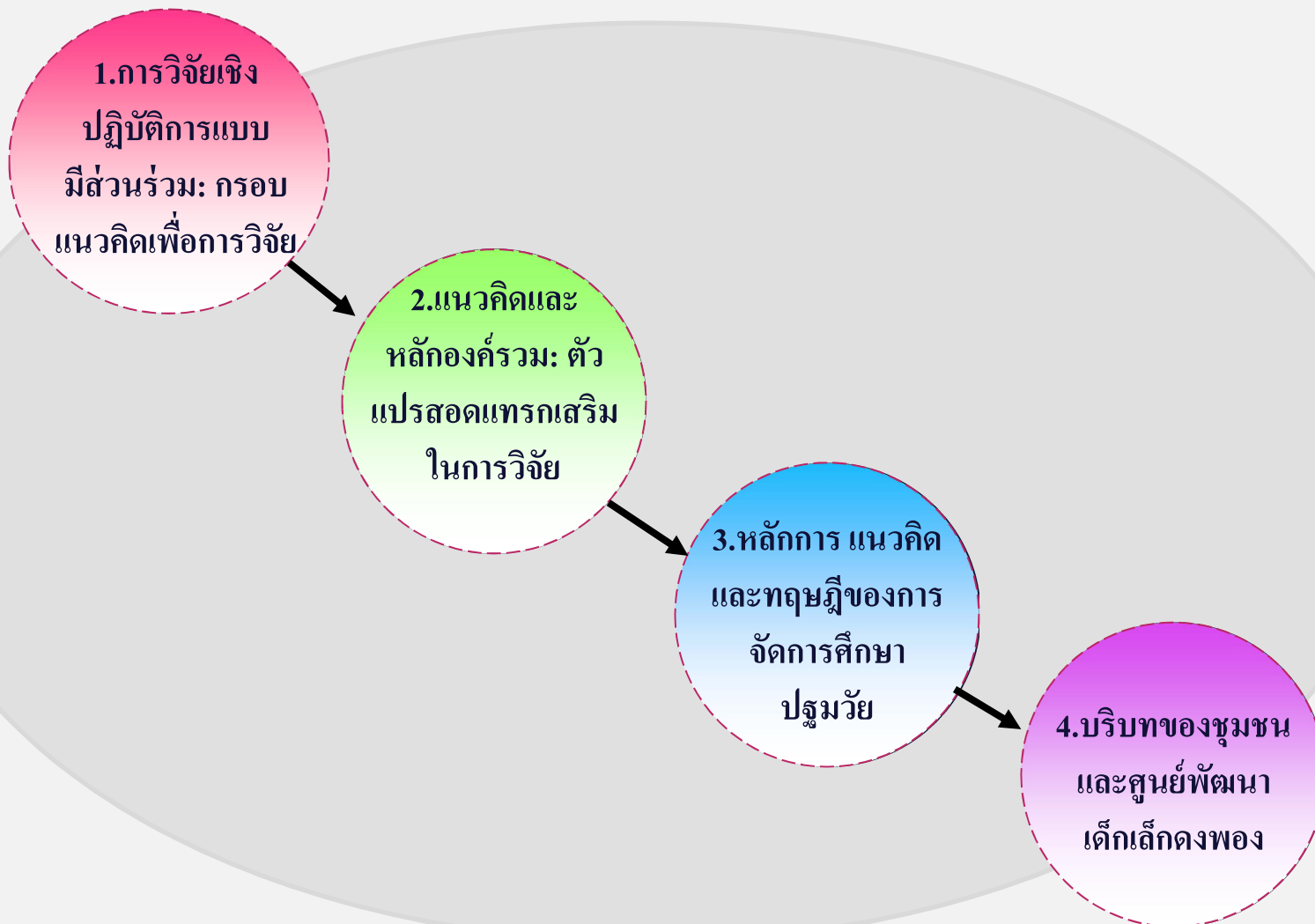
3. บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้มี

ส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งอื่นสามารถศึกษาเรียนรู้จากประสบการณ์การทำวิจัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดงพอง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ปรับใช้ หรือเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของตนเองได้

ประโยชน์ในการนำไปใช้

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: กรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย

กรอบแนวคิดเสริม

กรอบแนวคิดหลัก

วีโรจน์ สารรัตนะ (2553)

Seymour-Rolls & Hughes (2000)

Mills (2007)

Quixley (2008)

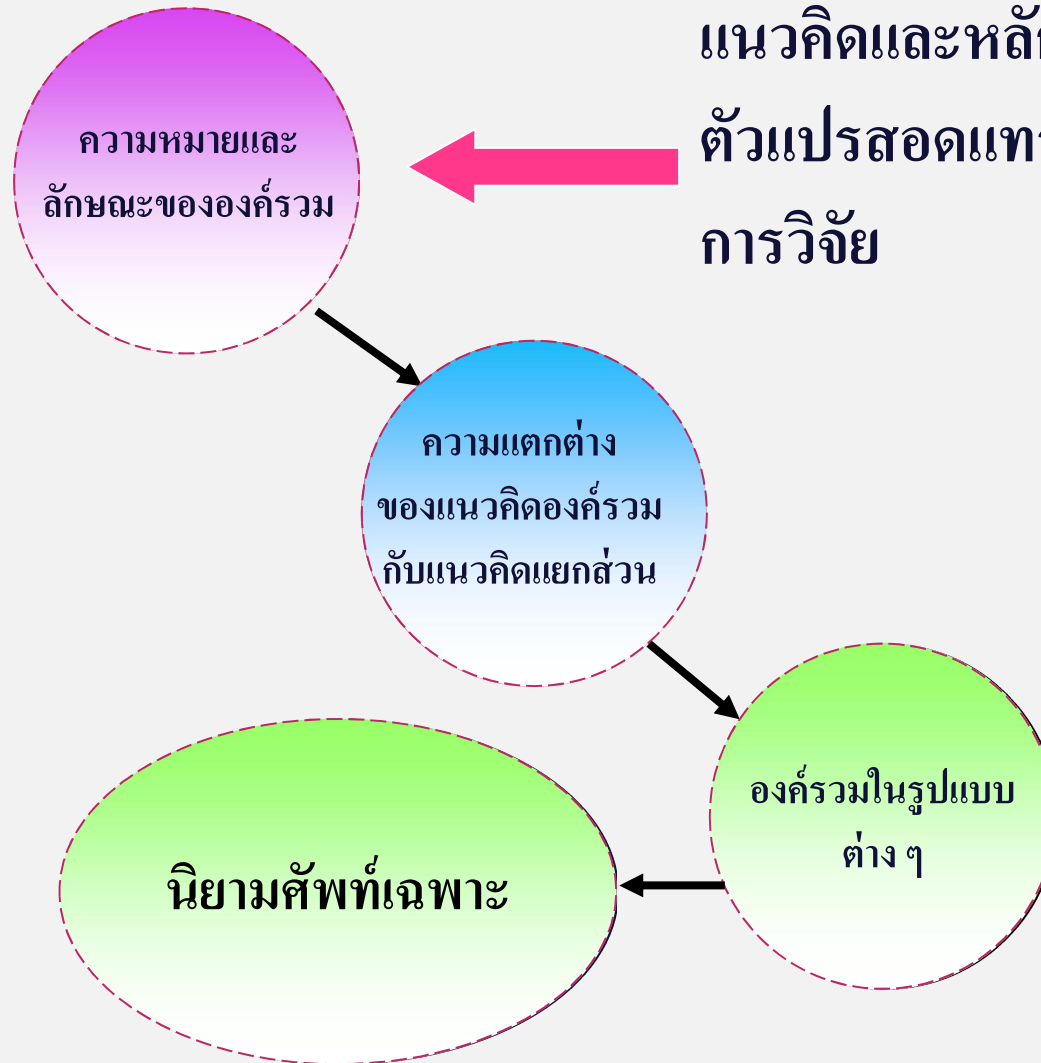
James, Milenkiewicz & Bucknam (2008)

Creswell (2008)

McTaggart (2010)

แนวคิดและหลักองค์รวม:
ตัวแปรสอดแทรกเสริมใน
การวิจัย

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีของการจัดการศึกษาปฐมวัย

1) ความหมายของเด็กปฐมวัย

2) ความหมายและความสำคัญ
ความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย

3) ปรัชญาการจัดการศึกษา
ปฐมวัย

4) แนวคิดและทฤษฎีการจัด
การศึกษาปฐมวัย

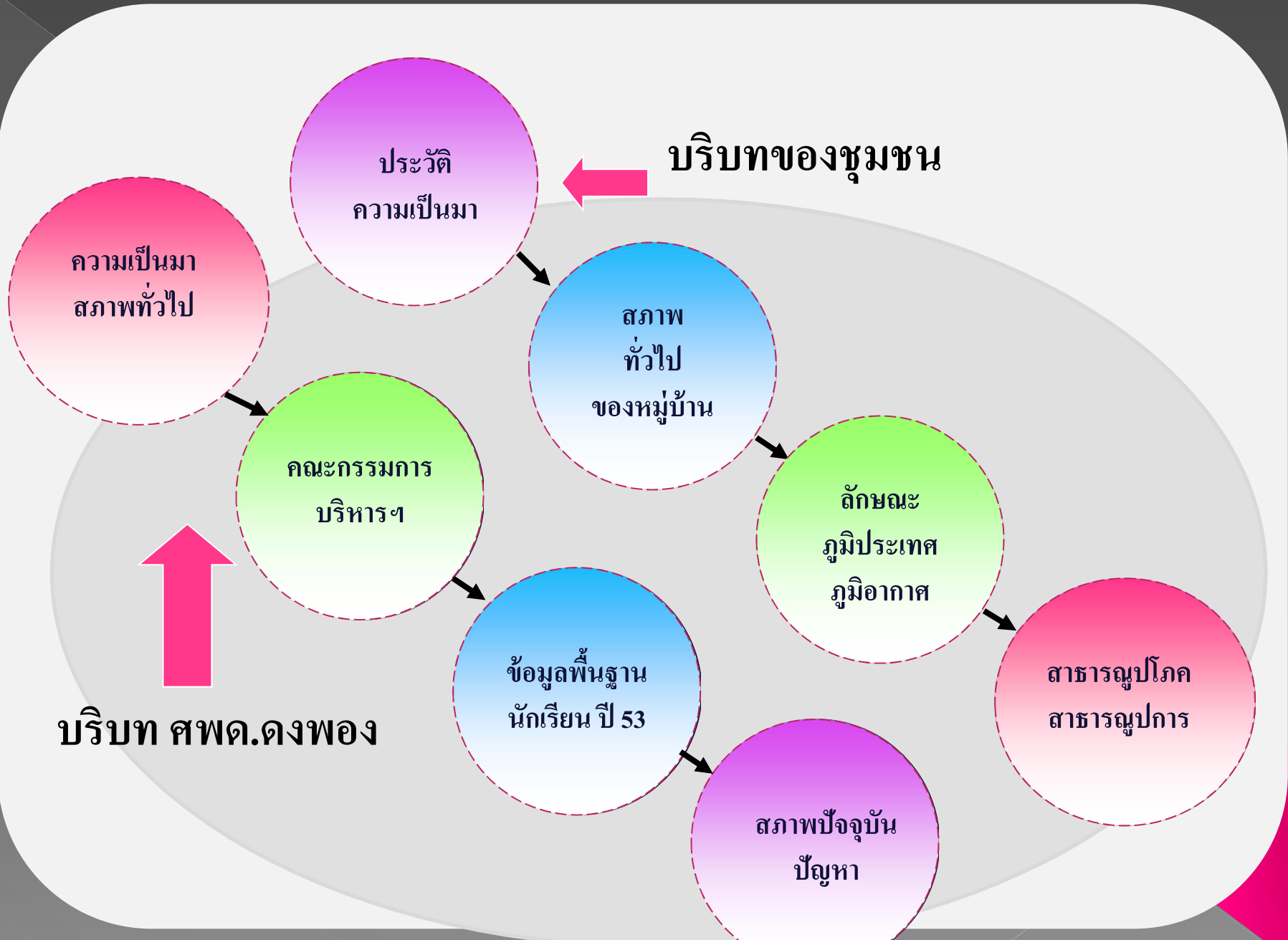
5) หลักการและแนวคิดในการจัด
การศึกษาปฐมวัยของ อปท.

6) นโยบายการจัดการศึกษา
ปฐมวัยในระดับต่าง ๆ

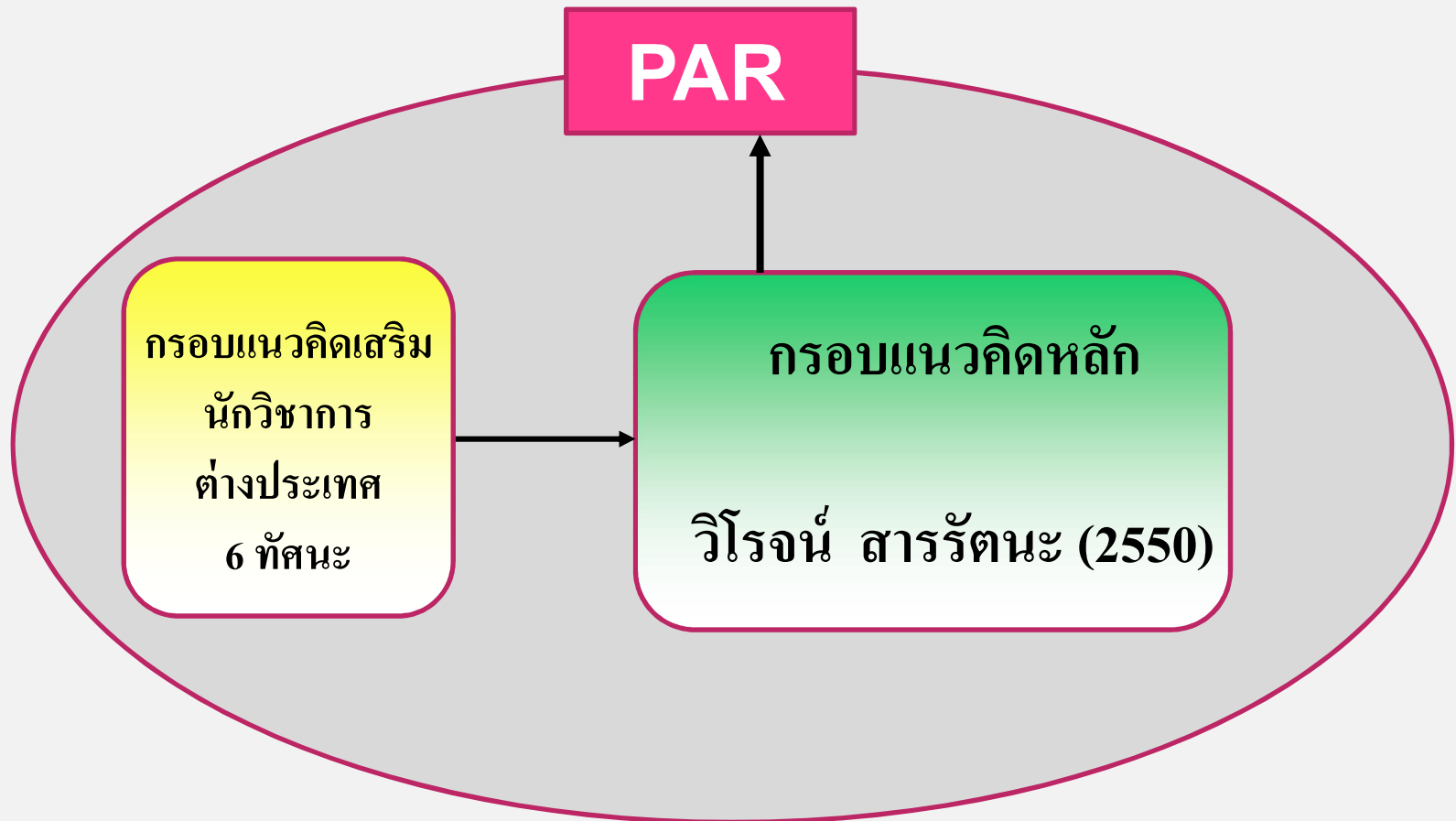
7) องค์ประกอบในการจัด
การศึกษาปฐมวัยของ อบต.

8) กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

สถานที่หรือพื้นที่ที่จะดำเนินการวิจัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดงพอง

ประการที่ 1 เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานกลางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประการที่ 2 เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีความประสงค์เข้าร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ประการที่ 3 เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผู้วิจัยจะสามารถเข้าไปปฏิบัติงานภาคสนามได้ตลอดระยะเวลาที่จะทำการวิจัย

ผู้ร่วมวิจัย รวม 50 คน

**บุคคลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
รวม 11 คน**

**บุคคลภายนอกศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก รวม 39 คน**

- หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 คน
- ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 1 คน
- คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
จำนวน 9 คน

ผู้ปกครองนักเรียน 28 คน

พยาบาลวิชาชีพ อบต.ศิลา 2 คน

นักวิชาการศึกษา อบต.ศิลา จำนวน 1 คน

ผู้ใหญ่บ้านดงพอง จำนวน 1 คน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านดงพอง จำนวน 1 คน

อาสาสมัครสาธารณสุขบ้านดงพอง 3 คน

พระภิกษุ วัดท่าราชบุรีฯ จำนวน 1 รูป

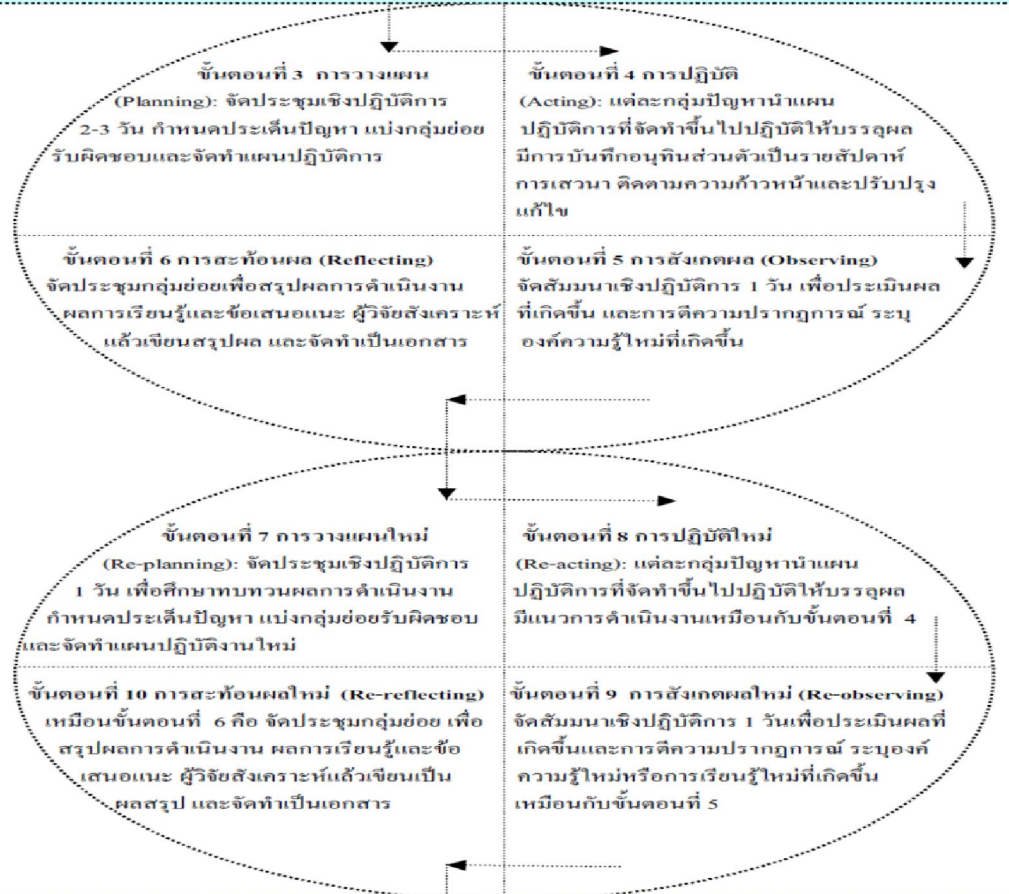
ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน

ครูจากโรงเรียนบ้านดงพอง จำนวน 1 คน

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการเตรียมการ (pre- preparation) : ศึกษาบริบทชุมชน และ จัดประชุมสัมมนาผู้เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันสะท้อนผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรอบปีที่ผ่านมา

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมการ (Preparation) : จัดประชุมสัมมนา 2 วัน 1 คืนเพื่อสร้างความคุ้นเคย และชี้แจงหลักการ จรรยาบรรณ บทบาทของผู้วิจัย วิจัยดำเนินการวิจัยและอื่น ๆ ร่วมกันจัดทำคู่มือหรือแผนที่การทำงาน (road map)

วงจรที่ 1

วงจรที่ 2

ขั้นตอนที่ 11 การสรุปผล (Conclusion) : มี 2 ระยะคือ 1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 1-2 วันเพื่อถอดบทเรียน (lesson distilled) ในการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 2) จัดประชุมเชิงวิชาการเรื่อง “นวัตกรรม การจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” 1 วัน

11
ขั้นตอน
ของการ
วิจัย

ภาพที่ 39 ขั้นตอนและกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยหลักองค์รวม: การมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดงพอง องค์การบริหารส่วนตำบลกิตลา จังหวัดขอนแก่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กำหนดเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยตามกรอบแนวคิดของ Mills (2007)
ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1
แบบสังเกต
(observation
form) ใช้ทั้ง
แบบมีส่วนร่วม
และไม่มีส่วนร่วม

กลุ่มที่ 2
แบบสัมภาษณ์
เชิงลึก (in-depth
interview) และ
แบบสัมภาษณ์กลุ่ม
(focus group
interview)

กลุ่มที่ 3
แบบ
ตรวจสอบ
หรือบันทึก
(examining/
records)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยต่างมีบทบาทหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โดยเริ่มจากการปฏิบัติภาคสนามในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและหมู่บ้านดงพอง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 ในช่วงระหว่าง 1 ตุลาคม 2553 ถึง 30 กันยายน 2554 (แบ่งออกเป็นสองภาคเรียน) โดยแบ่งเวลาในการปฏิบัติงานตามตารางกำหนดวันและเดือนเพื่อให้เห็นสภาพข้อเท็จจริงทั้งในส่วนที่เห็นชัดเจนและแฝงเร้นจากขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้ง 11 ขั้นตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่เลือกใช้ในการวิจัยที่ได้จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง 11 ขั้นตอน จะนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ อมรา พงศาพิชญ์ (2545)

1. จัดทำข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ โดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักในการแบ่งปรากฏการณ์และหาความถี่ของปรากฏการณ์ที่เกิด โดยแบ่งออกเป็น 6 สถานการณ์ คือ acts, activities, meaning, relationship, participation, setting

2. จัดแบ่งข้อมูลจากบันทึกภาคสนามของผู้วิจัยใน ส่วนที่เป็นข้อความพรรณนา เหตุการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมใน 11 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้เป็นสภาพปัจจุบันจากข้อความพรรณนาเหตุการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมใน 11 ขั้นตอน นำรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วิเคราะห์แล้ว ไปให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

การเขียนรายงานผลการวิจัย

นำเสนอรายงานในรูปแบบอิงแนวคิดเชิงวิพากษ์ (critical approach) ผลการวิจัยจะมีลักษณะเป็นการพรรณนาหรือการบรรยายเชิงวิพากษ์ (critical description) จากการปฏิบัติจริง ทั้ง 2 วงจร โดยประยุกต์ใช้แนวคิดตามที่ วิโรจน์ สารรัตนะ (2553) ได้สรุปไว้

End

Details

Details

Details

สรุปความโดยย่อได้ว่า

เนื่องเด็กนั้นจะเป็นผู้ที่ได้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่
รวมทั้งภาระรับผิดชอบในการธำรงรักษาความผาสุกของประชากรในโลก
จึงสมควรและจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสมในทุกด้าน
ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมที่จะต้องร่วมมือกันกระทำโดยพร้อมเพรียงสม่ำเสมอ
บิดามารดาจึงต้องสอนบุตรธิดา พี่จึงต้องสอนน้อง คนรุ่นใหญ่จึงต้องสอนคนรุ่นเล็ก
และเมื่อคนรุ่นเล็กเป็นผู้ใหญ่ขึ้นจึงต้องสอนคนรุ่นหลังต่อ ๆ ไปไม่ให้ขาดสาย ความรู้
ความดี ความเจริญงอกงามทั้งมวลจึงจะแพร่ไพศาลไปได้ไม่มีประมาณอันจะเป็นพื้นฐาน
ของความพัฒนาผาสุกอันยั่งยืน ในโลกสืบไป”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานเนื่องในโอกาสปีเด็กสากล เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๒
(กรมวิชาการ, ๒๕๕๒; โรงเรียนอุตรดิตถ์, ๒๕๕๓)

ประเทศที่มีความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจในปัจจุบันนั้นมักจะให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะศักยภาพของมนุษย์ในสังคมจะบ่งบอกได้ถึงสถานภาพความมั่นคงของสังคมนั้น ๆ (อัญชลี ไชยวรรณ, 2552)

มีการนำนโยบาย Neighborhood Nurseries มาใช้ซึ่งผลจากการดำเนินงานในระยะเวลาเพียง 4 ปี (ปี 2001-2004) มีศูนย์รับเลี้ยงเด็กปฐมวัยแห่งใหม่เกิดขึ้นมากกว่า 45,000 แห่งที่สามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้และการศึกษาปฐมวัยได้ค่อนข้างมาก

ใช้ช่องทางการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้เข้ามาเป็นหุ้นส่วน “Early Years Development and Childcare Partnerships

หุ้นส่วนกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาเองและเน้นที่การตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่เป็นหลัก รัฐมีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน

(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

กระทรวงศึกษาธิการจะมีหน่วยงานพัฒนาการศึกษา
เด็กก่อนวัยเรียน(Early Childhood Education and
Development Unit) โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดตั้งศูนย์การศึกษา
ก่อนวัยเรียนให้มีจำนวนเพียงพอโดยอาศัยเครือข่ายความ
ร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อขับเคลื่อนการให้บริการ
การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน

ศธ.จะสนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้ และ
หน่วยงานจะทำหน้าที่ประเมินผลสะท้อนกลับไปที่ ศธ.เพื่อการ
ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน และกระตุ้นผู้ประกอบการให้นำ
เด็กมาเข้ารับบริการจากศูนย์ฯ

(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

รัฐบาลอังกฤษจะให้ความ
เป็นอิสระแก่หุ้นส่วนในการจัด
การศึกษาปฐมวัยตามความ
ต้องการของคนในท้องถิ่น

บราซิลจะมีหน่วยงาน
พัฒนาการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน
เป็นผู้กำหนดโปรแกรมการเรียนการ
สอนให้แก่ศูนย์การศึกษา
ก่อนวัยเรียนเพื่อพัฒนาเด็กให้
เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สิ่งที่ทั้งสองประเทศดำเนินการคล้ายคลึงกันคือการใช้ความร่วมมือกับ
ภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมเพราะตระหนักดีว่ารัฐบาลฝ่ายเดียวนั้นไม่
สามารถที่จะจัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ศึกษาการพัฒนาเด็กในแง่เศรษฐศาสตร์ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกันว่าการลงทุนเพื่อพัฒนาการเด็กเป็นการลงทุนที่ยิ่งกว่าคุ้มค่าต่อผลทางสังคมในระยะยาวที่เกิดขึ้น (บังอร เทพเทียน และ ปิยนันท์ ตระกูลดวงษ์, 2550)

ในปัจจุบันรัฐบาลไทยมีหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาในระดับ
นี้อยู่หลายหน่วยงาน ซึ่งได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) กระทรวงสาธารณสุข
(สธ.) กระทรวงการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และ
กระทรวงมหาดไทย(มท.)ซึ่งจัดโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งจาก
การสำรวจในปี พ.ศ. 2548 พบว่ามีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย
ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานเหล่านี้รวมทั้งสิ้น 16,841 แห่ง (เกรียง
ศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการ
พัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมากโดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัย
ก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา สำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้จัดทำนโยบายและ
ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0 - 5 ปี) ระยะเวลา พ.ศ. 2545 – 2549 ขึ้นเป็น
ครั้งแรก โดยน่านโยบายและแผนนี้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างคุณภาพให้ทั่วถึง

ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา รัฐก็ได้สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ด้วยตนเองโดยมีการถ่ายโอนการจัดการศึกษาปฐมวัยในสังกัดต่าง ๆ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับไปดำเนินการตามความในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาพบว่า การดำเนินงานในทุกด้านยังมีปัญหาอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนที่พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากกว่าด้านอื่น ๆ (พัชรินทร์ อาลัยลักษณ์, 2549; วันเพ็ญเดชบุญ, 2550; รุ่งทิพย์ แก้วประเสริฐกุล, 2550; กิตติศักดิ์ ชัยช่างจิต, 2550; นิทัศน์ กัตัญญคุณานนท์, 2550; กษิด์เดช จีวน้อย, 2550; จรรยา แสนหล้า, 2551; สุนิษา อรัญมิตร, 2552)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดงพองเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด อบต.ศิลา ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัด อปท. พบว่ามีปัญหาในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อยู่หลายประการที่มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาที่กล่าวมา จนทำให้การจัดการศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานกลาง ของ อปท.

แต่ศูนย์ฯ มีจุดแข็งซึ่งมีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคือตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรและมีความร่วมมือร่วมใจกันดี เด็กนักเรียนส่วนใหญ่ล้วนเป็นบุตรหลานของคนในชุมชน และที่สำคัญศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งนี้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลศิลาซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีงบประมาณในการพัฒนาปีละมากกว่า 70 ล้านบาท

(องค์การบริหารส่วนตำบลศิลา, 2552)

จากการประชุมประจำปีของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ทุกคนต่างมีมติเห็นพ้องกันว่าควรมีมาตรการในการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กแห่งนี้เพื่อให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การดำเนินงานของ อปท.

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเอาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วน
ร่วม(participatory action research: PAR) มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการจัด
การศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งนี้

ให้ผู้มีส่วนได้เสียในชุมชนเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมโดยใช้แผนปฏิบัติการที่เกิดจาก
การมีส่วนร่วมของชุมชนมาเป็นตัวสอดแทรกหลัก(main intervention) และใช้หลัก
องค์รวม (holistic approach) มาเป็นตัวสอดแทรกเสริม (additional intervention) ในการ
วิจัย เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (change) เกิดการเรียนรู้จากการกระทำ(action
learning) ทั้งในระดับตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร และเกิดความรู้ใหม่ (new
knowledge) จากการใช้ตัวสอดแทรกดังกล่าวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาปฐมวัยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดงพอง องค์การบริหารส่วนตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ที่เป็นกรณีศึกษา โดยผลการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยประกอบด้วย 4 ด้านซึ่งเป็นแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยจะนำไปแลกเปลี่ยนหรือเสริมกับแนวคิดของผู้ร่วมวิจัย คือ 1) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ 2) ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย และ 4) ด้านการสนับสนุนจากชุมชน

4 ด้าน

ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ และการบรรจุคนเข้าทำงานได้ตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีสัดส่วนที่เหมาะสม

ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัด
กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย การจัดสภาพแวดล้อมของ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โภชนาการ และการดูแลสุขภาพของเด็ก

ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะของเด็กปฐมวัย การเสริมสร้างสุขนิสัย สุขภาพทางกายและสุขภาพจิต รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ด้านการสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การสร้าง
เครือข่ายในชุมชนและการสร้างการมีส่วนร่วมในการ
ดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัยให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน

หลักองค์รวม หมายถึง การมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยใน
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็น
กรณีศึกษา ให้ครอบคลุมงานในทุกด้านของการจัดการศึกษา
ปฐมวัยตามผลการกำหนดร่วมกันของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยที่มา
จากผู้มีส่วนได้เสียหลากหลายกลุ่มและยึดหลักความเท่าเทียมใน
การแสดงความคิดเห็น การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล
ตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2 กระบวนทัศน์

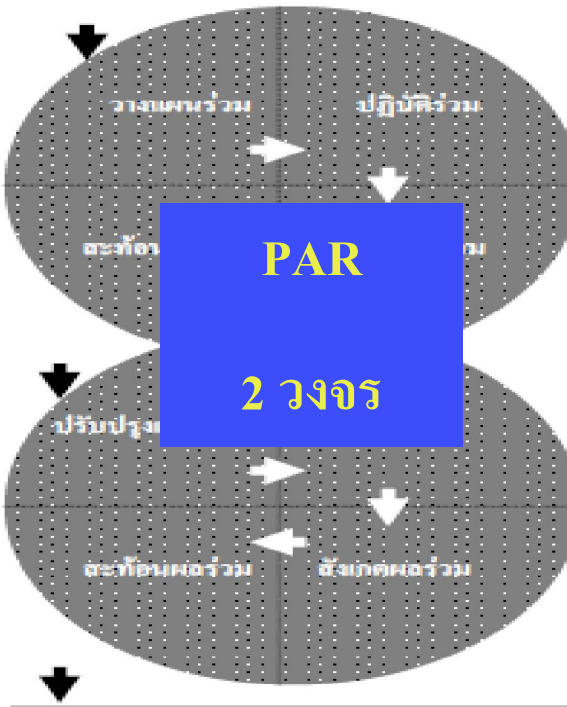
คำนึ่งถึง

10 หลักการของผู้วิจัย

1. โอบรับทศภาวะ
2. ทักษะที่หลากหลาย
3. มุ่งการเปลี่ยนแปลง
4. มุ่งให้เกิดการกระทำที่บรรลุผล
5. รับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ร่วมวิจัยทุกคน
6. **10**
7. **หลักการ**
8. **10**
9. การมีบันทึกของผู้ร่วมวิจัยทุกคน เช่น
  - การเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมและการปฏิบัติ
  - การเปลี่ยนแปลงในคำอธิบายถึงสิ่งที่ปฏิบัติ
  - การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางสังคมและรูปแบบของศักการ
  - การพัฒนาตนเองจากการร่วมในการวิจัย
10. นำไปสู่การปฏิบัติหรือการพัฒนาที่ยั่งยืน

จุดเริ่มต้น

นำ... ส่วน...
จุดเริ่มต้น
 กระบวนการวิจัยแต่เริ่มแรก รวมทั้งข้อเสนอแนะ และผลประ โยชน์ให้กับผู้ร่วมวิจัยทราบ"

ผลการวิจัย

Story... การ... และ...
 หน่วยงาน และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

คำนึ่งถึง

10 จรรยาบรรณของผู้วิจัย

1. ผู้วิจัยต้องรับผิดชอบต่อการรักษาความลับ
2. ผู้ร่วมวิจัยเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ให้อย่างเสมอภาคกัน
3. ทิศทางการวิจัยและผลลัพธ์ที่คาดหวังเกิดจากการตัดสินใจ
4. **10**
5. **จรรยาบรรณ**
6. **10**
7. ได้รับการอนุญาตก่อน
8. ผลการดำเนินงานจะยังคงปรากฏให้เห็นและเปิด โอกาสให้ผู้อื่น ให้ข้อเสนอแนะได้
8. ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์งานเขียนหรือทักษะของคนอื่น โดยขาดการเจรจาต่อรองก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่
9. ผู้วิจัยต้องแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของกระบวนการวิจัยแต่เริ่มแรกรวมทั้งข้อเสนอแนะ และผลประ โยชน์
10. ผู้ร่วมการวิจัยควรมีอิทธิพลต่อการกำหนดผู้ที่ไม่ประสงค์มีส่วนร่วมต้องได้รับการยอมรับและเคารพในสิทธิส่วนบุคคล

คำนึ่งถึง 10 บทบาทของผู้วิจัย

เป็นครู เป็นผู้นำ เป็นผู้ฟังที่ดี เป็นนักสังเกตการณ์ เป็น...
10 บทบาท
 วิเคราะห์ เป็นนักสังเคราะห์...
 ะอำนาจความสะอาด

Seymour-Rolls & Hughes (2000) กล่าวว่า

“กลุ่มที่จะเลือกทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้น จะต้องร่วมกันนิยามหัวข้อที่เป็นสิ่งกังวลใจหรือคิดว่าเป็นปัญหา (thematic concern) โดยผ่านการสนทนา (discussion) และการสะท้อนผล (reflection) ร่วมกันในกลุ่มของผู้ที่มีส่วนได้เสีย(stakeholders) ก่อนที่จะมีการดำเนินการตามขั้นตอนอื่น ๆ ต่อไป

ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในขั้นตอนก่อนการเตรียมการ (pre-preparation)

เน้นหลักการที่สำคัญ 4 ประการในการวิจัย คือ (1) จะต้องเป็นแบบมีส่วนร่วมและเป็นประชาธิปไตย (2) จะต้องตอบสนองต่อสังคมและเกิดขึ้นภายในบริบทของสังคม (3) จะต้องช่วยให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยสามารถที่จะตรวจสอบวิธีการดำเนินงานตามวิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอย่างเต็มมืออาชีพมากขึ้น และ (4) ความรู้ที่ได้จากกระบวนการวิจัยจะต้องช่วยปลดปล่อย (liberate) ผู้ที่มีส่วนร่วมทุกฝ่าย รวมทั้งจะช่วยสร้างเสริมการเรียนรู้ให้ผู้ร่วมวิจัย และช่วยในการกำหนดนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

Quixley (2008) เห็นว่าผู้ร่วมวิจัยจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวิจัยในทุกตารางนิ้ว และมีทัศนคติต่อการวิจัยในครั้งนี้ว่าเป็นงานวิจัยของพวกเขา เพื่อผลประโยชน์ของพวกเขา และเป็นสิ่งทีพวกเขาสามารถที่จะมีผลกับสิ่งนั้นได้และสามารถปรับปรุงงานวิจัยของพวกเขาให้ดียิ่งขึ้น โดยมีหลักการสำคัญ 7 ประการที่นำมาเป็นแนวคิดในการดำเนินงานคือ

(1) ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้เสียสะท้อนผล และหาวิธีการที่จะปรับปรุงการบริการให้ดีขึ้นโดยเชื่อมโยงการสะท้อนผลและการปฏิบัติอย่างเข้มแข็งแล้วผนวกกันให้แน่นขึ้นในลักษณะที่เป็นเอกสารและเกิดขึ้นในเวทีสาธารณะ (2) ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยคำถาม ตอบคำถามและตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำ (3) ให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคำถามของตัวเอง (4) การทำงานในลักษณะของการร่วมมือที่จะช่วยลดขั้นตอนต่าง ๆ ให้น้อยลงกว่าเดิม และจะทำให้เกิดการแบ่งปันอำนาจกันระหว่างผู้ที่มีส่วนได้เสียทั้งหมด (5) ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้เสียมีความรับผิดชอบในการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ รวมทั้งมีความรับผิดชอบในการประเมิน และการบริหารจัดการของตัวเอง (6) สนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้เสียเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเปิดเผย โดยการทดสอบแนวคิดด้านการกระทำ และ (7) มีความต่อเนื่องจนสามารถทำให้ผู้มีส่วนได้เสียตอบคำถามหรือปัญหาที่ใหญ่กว่าเดิมได้

James, Milenkiewicz & Bucknam (2008)

เน้นไปที่คุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ

- 1) องค์ประกอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้การสร้างชุมชนการปฏิบัติ
- 2) เป็นวิธีการหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพ และ
- 3) คุณสมบัติในสองข้อข้างต้นจะมีส่วนสำคัญในการเกี่ยวข้องความชำนาญและความรู้สึกถึงความเป็นมืออาชีพของผู้นำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปปฏิบัติ

ลักษณะที่สำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 6 ประการ คือ

1) มีจุดเน้นไปสู่การนำไปปฏิบัติ

2) การดำเนินการวิจัยมีการปฏิบัติร่วมกันระหว่างนักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง

3) เป็นความร่วมมือกันระหว่างนักวิจัยและผู้เข้าร่วมการวิจัย

4) เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต ในลักษณะของเกลียวปฏิสัมพันธ์ ที่มีกระบวนการย้อนกลับและนำไปสู่การพัฒนาขั้นต่อไปจากผลสะท้อนของสิ่งที่เป็นปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติ

5) การพัฒนาแผนการดำเนินงานต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ และ

6) มีการนำเสนอผลการวิจัยต่อผู้เกี่ยวข้องโดยนำมาใช้ร่วมกับแนวคิดในการส่งเสริมความเท่าเทียมกันและความเป็นประชาธิปไตยและที่สำคัญคือเพื่อที่จะทำให้ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการวิจัยเกิดความมั่นใจได้ว่าผลจากการวิจัยที่ได้ร่วมกันลงมือปฏิบัติ นั้นจะทำให้พวกเขาจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

McTaggart (2010) เน้นว่า

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนั้นเป็นการนำคนมารวมกันเพื่อที่จะสะท้อนผล และลงมือปฏิบัติในเรื่องที่เขามีความกังวลใจร่วมกัน (thematic concern) โดยใช้แนวทางที่เป็นระเบียบเพื่อที่จะทำให้การทำงานของพวกเขามีความสอดคล้อง (coherent) มีความยุติธรรม (just) มีเหตุมีผล (rational) มีความรอบรู้ (informed) มีความพึงพอใจ (satisfying) และมีความยั่งยืน (sustainable) เพิ่มมากขึ้น

ความหมายของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยหมายถึงเด็กตั้งแต่แรกเกิดคือนับตั้งแต่มีการปฏิสนธิอยู่ในครรภ์มารดาจนถึงคลอดออกมานับวัยรวมกันได้ 8 ปี ซึ่งถือเป็นวัยที่ควรได้รับการดูแลและเอาใจใส่เป็นพิเศษจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง คนใกล้ชิดและคนในสังคมรอบข้างเพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่เป็นพื้นฐานอันสำคัญในการที่จะพัฒนาบุคคลให้เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้คำว่า “เด็กปฐมวัย (early childhood)” หมายถึงเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 2 ถึง 5 ปีบริบูรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดงพอง สังกัดอบต.ศิลา

ความหมายและความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นวัยที่ถือเป็นพื้นฐานของชีวิต ซึ่งถ้าเด็กในวัยนี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและปลูกฝังด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านอย่างเป็นองค์รวมแล้วพวกเขา ก็จะเจริญเติบโตขึ้นได้อย่างเต็มตามศักยภาพตามที่สังคมมุ่งหวัง

ตารางที่ 4 สรุปแนวคิดของนักปรัชญาแต่ละยุคสมัยที่มีบทบาทต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในยุคปัจจุบัน

นักปรัชญา	ระยะเวลา	แนวคิดที่สำคัญ
John Amos Comenius	ค.ศ. 1592 - 1670	- เขียนหนังสือที่มีรูปภาพประกอบเป็นคนแรก - การศึกษาที่มุ่งเน้นประสาทสัมผัส - การปฏิรูปทางสังคมด้านการศึกษา
John Locke	ค.ศ. 1632 - 1714	- การจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก - การอธิบายเหตุผลแก่เด็กในการเรียนรู้ - บทบาทของสิ่งแวดล้อมต่อการพัฒนาเด็ก
Jean-Jacques Rousseau	ค.ศ. 1712 - 1778	- ส่งเสริมให้เด็กเล่นเสรี - การจัดสิ่งแวดล้อมที่มุ่งให้เกิดเสรีภาพแก่ผู้เรียน - ส่งเสริมให้ผู้เรียนควบคุมตนเอง - วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนควรเป็นรูปธรรม
Johann Heinrich Pestalozzi	ค.ศ. 1764 - 1827	- การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ - จัดการศึกษาแก่เด็กควรรวมถึงพัฒนาการ ทางร่างกาย สติปัญญาและจริยธรรม - เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการค้นพบด้วยตนเอง (self-discovery)
Friedrich Froebel	ค.ศ. 1782 - 1852	- เน้นความสำคัญของการเล่นและการพัฒนาศักยภาพของตนเอง - ประติมากรรมของเล่นทางการศึกษาเป็นครั้งแรก โดยใช้ชื่อว่า "ชุดของขวัญ"
John Dewey	ค.ศ. 1859 - 1952	- ชีวิตและการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ - โรงเรียนควรมุ่งเน้นที่ธรรมชาติของเด็ก - การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง - ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและ โรงเรียน
Maria Montessori	ค.ศ. 1870 - 1952	- พัฒนาอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกประสาทสัมผัสและ การจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี

ตารางที่ 5 กลุ่มแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อจุดมุ่งหมายและทิศทางของการจัดการศึกษาปฐมวัย

แนวคิด	กลุ่มแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้			
	วุฒิภาวะนิยม	พฤติกรรมนิยม	ปฏิสัมพันธ์นิยม	มนุษย์นิยม
นักทฤษฎี	Rousseau, Pestalozzi, Froebel, Stiener, Montessori, Gesell	Watson, Skinner, Bandura	Ausubel, Freud, Piaget, Dewey, Vygotsky, Bruner, Kohlberg	Maslow, Rogers, Combs
ความสัมพันธ์เด็กกับสิ่งแวดล้อม	เด็กแสวงหาความรู้จากสิ่งแวดล้อม	สิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการเรียนรู้	เด็กแสวงหาความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม	เด็กมีอิสรภาพในการเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ทำให้ผู้อื่นหรือตนเองเดือดร้อน
เป้าหมายในการสังเกต	พฤติกรรมที่บ่งชี้วุฒิภาวะของเด็ก	พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังจากได้รับการเสริมแรง	ระดับโครงสร้างพัฒนาการ	การลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง
ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้	มีรูปแบบที่กำหนดไว้แล้วตามธรรมชาติ	เกิดจากการเสริม - แรง การลงโทษ และการเลียนแบบ	เป็นการปรับโครงสร้างพัฒนาการให้สมดุล	การพัฒนาความรู้สึคนึกคิดของตนเองในทางบวก
แรงจูงใจในการเรียนรู้	ความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติ	รางวัลภายนอกไปสู่อภายใน	ความไม่สมดุลของโครงสร้างพัฒนาการ	กระตุ้น ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ ร่วมคิดและเป็นเพื่อน

ตารางที่ 5 กลุ่มแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อจุดมุ่งหมายและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัย (ต่อ)

แนวคิด	กลุ่มแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้			
	วุฒิภาวะนิยม	พฤติกรรมนิยม	ปฏิสัมพันธ์นิยม	มนุษยนิยม
บทบาทเด็ก	มีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพที่มี	เป็นผู้ถูกเสริมแรงให้ก่อกำเนิดการเรียนรู้	ผู้ทดลอง สำรวจ และสร้างความรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	มีอิสระ สามารถที่จะนำตนเองฟังตนเองและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
บทบาทของสิ่งแวดล้อม	สนับสนุนให้เด็กได้พัฒนา	เป็นตัวเสริมแรง	ทำให้เกิดความขัดแย้งในความคิดและทำให้เด็กพยายามแก้ไขข้อขัดแย้งนั้น	เปิดโอกาสและช่วยให้เด็กได้เจริญเติบโตไม่ควบคุมหรือนบงการชีวิตเด็ก
บทบาทของครู	จัดสิ่งแวดล้อมไว้คอยจนกว่าเด็กจะมีวุฒิภาวะพอที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีการที่ต่างจากผู้ใหญ่	แนะนำสั่งสอนและหาสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กสามารถปรับพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการถ้าเด็กยังไม่สามารถเรียนรู้ได้ครูก็ปรับสิ่งเร้าเช่นจัดประสบการณ์ให้ง่ายขึ้น	ในด้านสติปัญญา ช่วยจัดประสบการณ์ให้เด็กเห็นความขัดแย้งในความคิดเพื่อแก้ไขความขัดแย้งนั้นจนเกิดความรู้นใหม่ ในด้านจิตใจช่วยให้เด็กผ่อนคลายความรู้อีกขัดแย้ง	การอำนวยความสะดวก ฝึกให้ผู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผล หรือมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนและให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

หลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยคือเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาศึกษาเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาศักยภาพตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล และเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการดังนี้ คือ

- 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
- 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
- 3) พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
- 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
- 5) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับต่าง ๆ

เนื่องด้วยนโยบายมีความสำคัญต่อการบริหารงานในทุกองค์กรทุกระดับ ดังที่ วิจารณ์ สารรัตน์ (2548) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารงานสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะที่ดีของนโยบาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษานโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้ คือ (1)พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2) แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ. 2545 – 2554) (3) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 (4) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (5) มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: การศึกษาปฐมวัย รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549-2553) (6) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) (7) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550 – 2559 (8) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (9) มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (10) นโยบายการศึกษาของรัฐบาล (11) แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552 – 2554) และ (12) นโยบายการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลศิลา

ตารางที่ 6 ผลการสังเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่มีอิทธิพลต่อจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา

ประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่มีอิทธิพลต่อจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา													
พัฒนาการด้านร่างกาย	1.พัฒนาการด้านร่างกาย 2.พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ 3.พัฒนาการด้านสังคม 4.พัฒนาการด้านสติปัญญา													
1. การมีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย														
2. การทรงตัว การประสานกันของกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กอย่างคล่องแคล่ว														
3. การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย														
พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ														
1. การมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์														
2. การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม														
3. การชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และกีฬา														
พัฒนาการด้านสังคม														
1. การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง														
2. การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้														
3. การปฏิบัติตามเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม														
พัฒนาการด้านสติปัญญา														
1. การใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย														
2. การมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และกล้าแสดงออก														
3. การมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์														
4. การมีความรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 7 ผลการสังเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดสำคัญที่จะมีอิทธิพลต่อทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประเด็นเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดสำคัญที่จะมีอิทธิพลต่อทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัย	แหล่งข้อมูล														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ด้านพัฒนาการ															
1. การพัฒนาเด็กบนพื้นฐานการยอมรับเรื่องดูควบคู่ไปกับให้การศึกษา															✓
2. การพัฒนาเด็ก โดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย															✓
3. การพัฒนาคุณภาพเด็กทุกด้านตามวัยอย่างสมดุล															✓
4. การพัฒนาวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทชุมชน วัฒนธรรมไทย และสังคม															✓
ด้านการเรียนรู้															
1. การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้															✓
2. การใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง															✓
3. การปลูกฝังทักษะชีวิตให้กับเด็ก															✓
4. การเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมาย															✓
ด้านการจัดประสบการณ์															
1. การจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ															✓
2. การใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง															✓
3. การปลูกฝังทักษะชีวิตให้กับเด็ก															✓
4. การเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมาย															✓
ด้านวัฒนธรรมและสังคม															
1. การประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนและสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. การเข้าใจ ยอมรับพื้นฐานวัฒนธรรมและสังคมของเด็ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. การปลูกฝังจิตสำนึกของความเป็นไทย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. การสนับสนุนและ ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

แนวคิดสำคัญที่จะมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยของ อบต.

1.ด้านพัฒนาการ

2.ด้านการเรียนรู้

3.ด้านการจัดประสบการณ์

4.ด้านวัฒนธรรมและสังคม

ตารางที่ 8 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัยขององการบริหารส่วนตำบล

องค์ประกอบหลัก	แหล่งที่มา																												
	01	02	03	04	05	06																							
คุณภาพของเด็ก	✓		✓	✓	✓	✓																							
ความปลอดภัยของเด็ก	✓		✓	✓																									
สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	✓		✓																										
วัสดุอุปกรณ์	✓		✓																										
คุณภาพของผู้ดูแลเด็ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก			✓				✓		✓						✓			✓				✓				✓			
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
โครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก			✓							✓								✓								✓			
งบประมาณในการดำเนินงาน			✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
โภชนาการของเด็ก			✓												✓					✓				✓			✓		
การประเมินผลที่เป็นระบบ			✓				✓		✓						✓														
อัตราส่วนระหว่างครูกับเด็ก		✓																			✓								
อาคารสถานที่		✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การบริหารจัดการทั่วไป					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

องค์ประกอบในการจัดการศึกษาปฐมวัยของ อบต. ที่พบจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวม 15 องค์ประกอบ

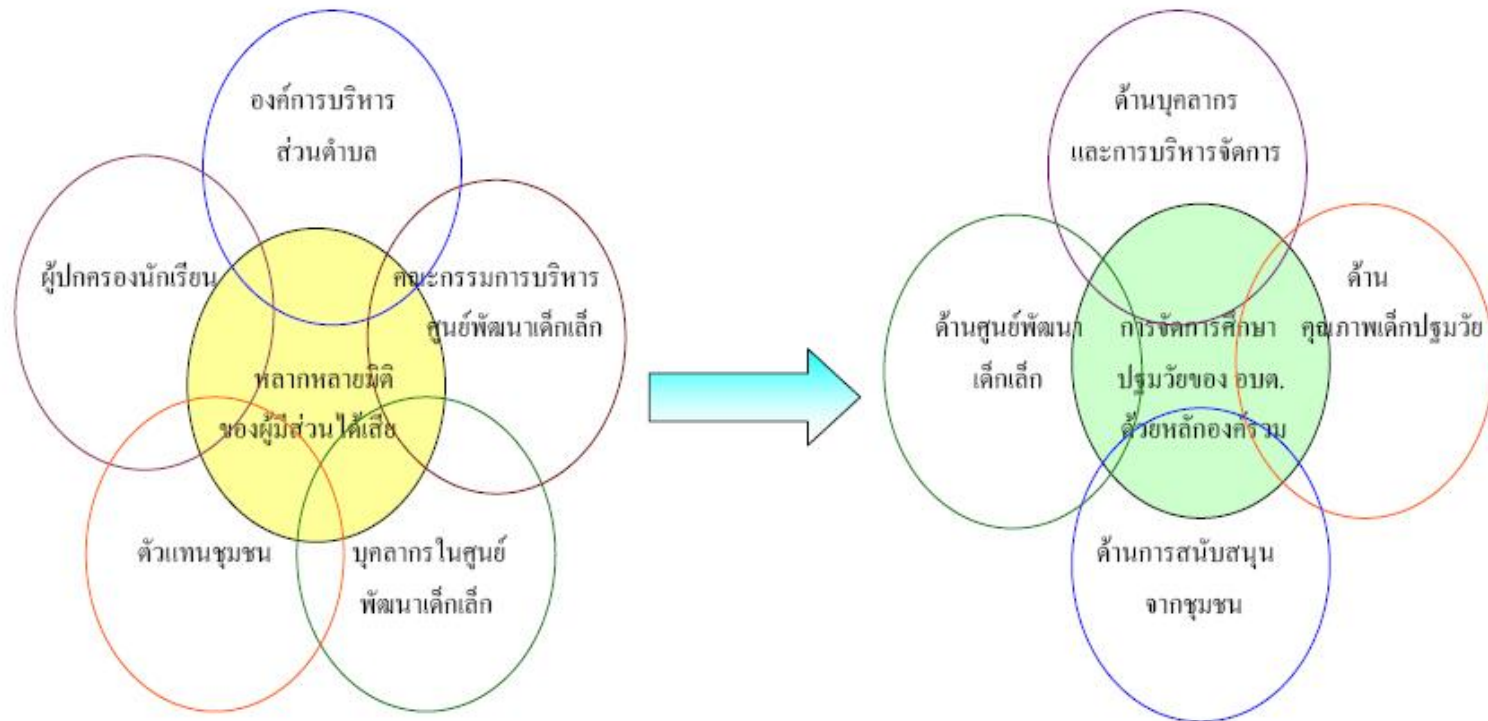
ตารางที่ 8 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	แหล่งที่มา																			รวมความถี่		
	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47		48	49
คุณภาพของเด็ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	48
ความปลอดภัยของเด็ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	28
สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	44
วัสดุอุปกรณ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	31
คุณภาพของผู้ดูแลเด็ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	47
การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	45
ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก	✓	✓				✓		✓					✓	✓		✓			✓	✓	✓	16
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	44
โครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	✓	✓											✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	15
งบประมาณในการดำเนินงาน	✓	✓			✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	28
โภชนาการของเด็ก	✓	✓								✓			✓	✓		✓				✓	✓	14
การประเมินผลที่เป็นระบบ	✓	✓						✓						✓	✓						✓	10
อัตราส่วนระหว่างครูกับเด็ก														✓							✓	4
อาคารสถานที่	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	42
การบริหารจัดการทั่วไป			✓	✓	✓				✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	34

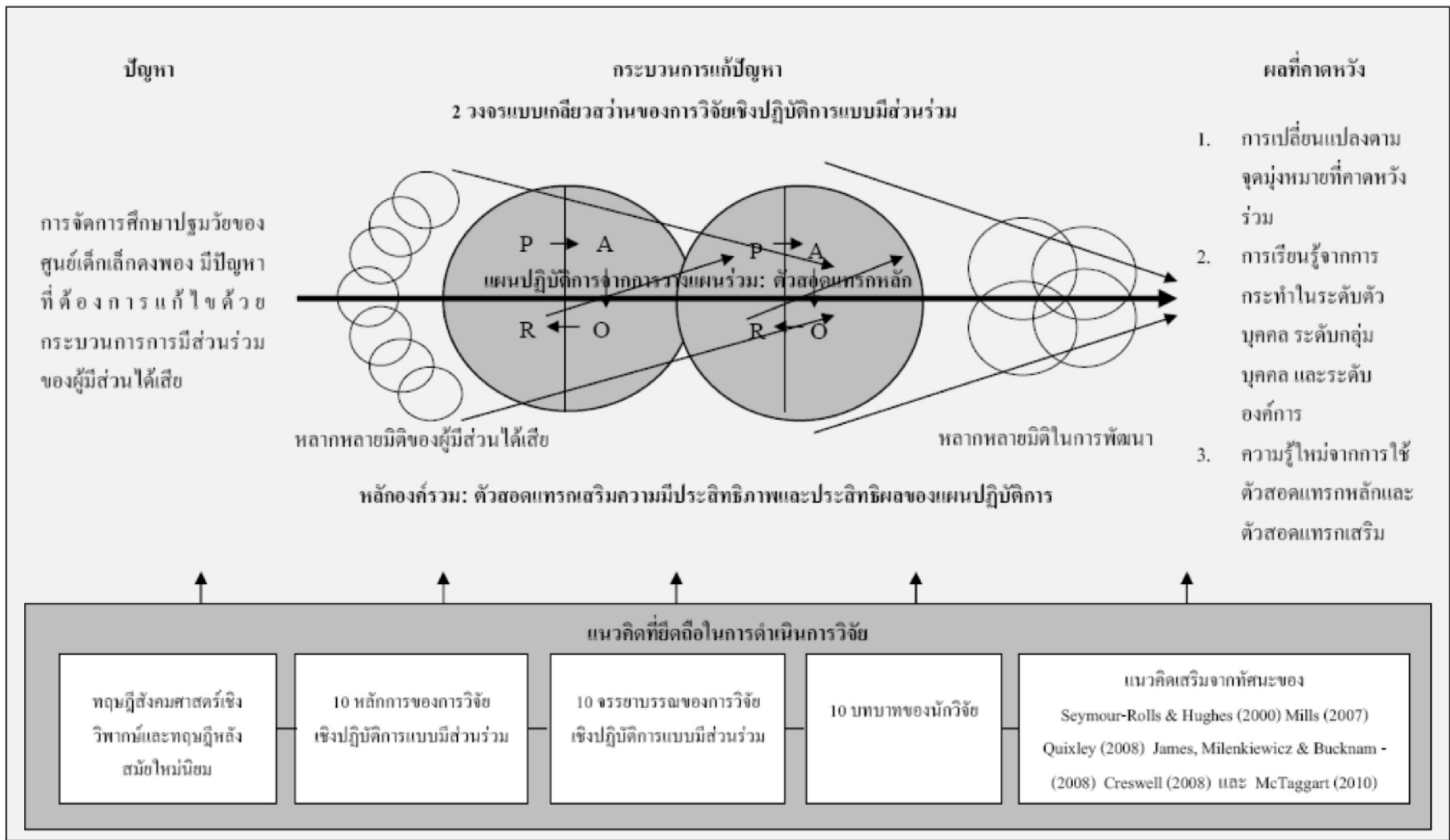
จากตารางที่ 8 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลจากงานวิจัยทั้ง 49 เรื่องพบว่ามีองค์ประกอบหลักที่มีผู้ศึกษาไว้จำนวน 15 ด้าน ผู้วิจัยจึงได้นำมาจัดแบ่งออกเป็น 4 ด้านใหญ่ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานกลางในการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ 1) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ 2) ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย และ 4) ด้านการสนับสนุนจากชุมชน

ภาพที่ 20 การจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลด้วยหลักองค์รวมจากหลากหลายมิติของผู้มีส่วนได้เสีย

ภาพที่ 21 กรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรบริหารส่วนตำบลด้วยหลักองค์รวม: กรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคงพอง องค์การบริหารส่วนตำบลศิลา จังหวัดขอนแก่น

 Thank you for your attention.

ขั้นตอนการวิจัย

11 ขั้นตอน

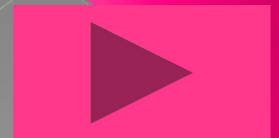
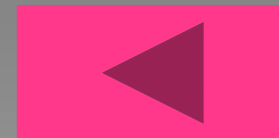
ขั้นที่ 1 : pre-preparation

- ศึกษาบริบทชุมชน เป็นเวลา 1 – 2 วัน

- เก็บข้อมูลและสะท้อนผลการจัดการศึกษาปฐมวัยในกลุ่ม
ผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่ม โดยการสอบถาม สัมภาษณ์ และ
การสนทนากลุ่มย่อย

Seymour-Rolls &
Hughes (2000)

McTaggart (2010)

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมการ (preparation) ใช้เวลา 1 – 2 วัน

- **ลงพื้นที่เพื่อสร้างความคุ้นเคย** สร้างความรู้สึกเป็นแบบเพื่อนร่วมงาน ความเป็นผู้ร่วมการวิจัย ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย(participants) เสียก่อน และแสดงบทบาทการเป็น **“ผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวก”** ให้เกิดขึ้นด้วย รวมทั้งบทบาทอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ 10 บทบาทของนักวิจัยให้เหมาะสมกับสถานการณ์และไม่ให้เสียหลักความมีสถานะที่เท่าเทียมกันในทุกระยะของการวิจัย

- **นำเอาแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนำเสนอชี้แจงต่อผู้ร่วมวิจัยในฐานะผู้วิจัยเป็นผู้รู้ในเรื่องระเบียบวิธีวิจัย** เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับกระบวนการหลักการ จรรยาบรรณ บทบาท และอื่น ๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

- **และเพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยได้ตระหนัก**ว่าการวิจัยในครั้งนี้จะต้องเป็นแบบมีส่วนร่วม (participatory) และเป็นประชาธิปไตย (democratic) ซึ่งจะต้องตอบสนองต่อสังคมและเกิดขึ้นภายในบริบทของสังคม นอกจากนี้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวิจัยในทุกตารางนิ้วโดยการสร้างความตระหนักว่าการวิจัยในครั้งนี้คืองานวิจัยของพวกเขา เพื่อผลประโยชน์ของพวกเขา และเป็นสิ่งที่พวกเขาสามารถที่จะมีผลกับสิ่งนั้นได้ (by them, for them and of them) และสามารถปรับปรุงงานวิจัยของพวกเขาให้ดียิ่งขึ้น

- **และที่สำคัญในขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนของการสร้างแผนที่การทำงาน (road map) เพื่อการวิจัยโดยให้ผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันจัดทำเครื่องมือการวิจัยหรือทำแผนที่การทำงานตลอดระยะเวลา**

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผน (planning) ใช้เวลา 2 – 3 วัน

- จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพของงานที่ต้องการพัฒนาหรือต้องการเปลี่ยนแปลง

- ผลจากการดำเนินการตามลักษณะดังกล่าวนี้จะทำให้ได้แผนปฏิบัติการ (action plan) ขึ้นมาชุดหนึ่งซึ่งจะมีความครอบคลุมในองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ผู้วิจัยและร่วมวิจัยจะร่วมกันกำหนด **ถือเป็นตัวสอดแทรกหลัก (main intervention)** ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดการเรียนรู้และความรู้ใหม่ด้วย

- หลังจากที่ผู้วิจัยได้คอยกระตุ้นให้ผู้ร่วมวิจัยได้คิดกันก่อนแล้วจึงนำเอาผลการศึกษาวิเคราะห์กรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ **“หลักการ แนวคิด และทฤษฎีของการจัดการศึกษาปฐมวัย”** ที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 นำเสนอให้ผู้ร่วมวิจัยได้รับทราบ แล้วจึงร่วมกันประเมินเพื่อกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา

- หลังจากที่ผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในการทำงานของตนเองออกมาอย่างเต็มที่แล้วผู้วิจัยจึงจะนำเสนอแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับ **“แนวคิดและหลักองค์รวม”** ที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยได้ทำความเข้าใจโดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็น **ตัวสอดแทรกเสริม (additional intervention)**

- ทั้งนี้ หากมีการตัดสินใจร่วมกันจากผู้ร่วมวิจัยว่ามีความประสงค์ที่จะศึกษาหาความรู้ความเข้าใจ หรือเพิ่มพูนโลกทัศน์เพิ่มเติมจากผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวข้างต้นนำเสนอแล้ว ผู้วิจัยจะทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นให้แก่ผู้ร่วมวิจัยด้วย

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติ (acting) ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวก**ให้มีการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ (action plan) ที่กำหนดไว้** โดยมุ่งให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

- จัดให้มีการพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นระยะ ๆ ซึ่งจะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประยุกต์ใช้จากเรื่องการจัดการความรู้ (knowledge management) เช่น การจัดกิจกรรมการเล่าเรื่อง (storytelling) การจัดกิจกรรมสนทนาเรียนรู้ (learning conversation) การจัดกิจกรรมสนทนาโต้ตอบ (dialogue) การจัดกิจกรรมสะท้อนกลับ (reflection) การจัดให้มีกลุ่มเรียนรู้ (learning sets) การจัดให้มีกลุ่มเรียนรู้ด้วยการกระทำ (action learning) การจัดให้มีชุมชนความรู้หรือเรียนรู้ (knowledge/learning community) การจัดให้มีภาวะผู้นำเครือข่ายหรือเครือข่ายความรู้ (network leaderships/knowledge networks) และการจัดกลุ่มบริหารตนเองเพื่อการเรียนรู้ (learning self managed group) เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การสังเกตผล (observing) ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้มีการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจริง (actual effects) ทั้งคาดหวังและไม่ได้คาดหวัง ทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับผลสำเร็จของการปฏิบัติงานที่ชัดเจนขึ้น รวมทั้งการจับกฎเกณฑ์ทางทฤษฎีและการอธิบายตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากกิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อการบรรลุผลนั้นด้วยว่าเป็นอย่างไร ได้ความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่อะไรบ้าง โดยพิจารณาจากการตั้งคำถาม เช่น ใคร (who) อะไร (what) ที่ไหน (where) เมื่อไร (when) ทำไม (why) และอย่างไร (how) เป็นต้น และจากข้อมูลที่ได้มาจากหลากหลายแหล่ง เช่น จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการบันทึก การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แบบสอบถามความเห็น แบบวัดทัศนคติ แบบทดสอบมาตรฐาน เอกสาร เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ หรือวัตถุสิ่งของ เป็นต้น (Mills, 2007) ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะจัดให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นเวลา 1 วันก่อนวันปิดภาคเรียนแรกเพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น (summative evaluation) ทั้งผลที่คาดหวังและที่ไม่คาดหวัง ทั้งทางบวกและลบ และการตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากกิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานว่าได้องค์ความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่อะไรบ้างเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 6 การสะท้อนผล (reflecting) ผู้วิจัยจะเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้มีการสะท้อนผล โดยจัดให้มีการพบปะสนทนา หรือการสนทนาโต้ตอบ (dialogue) ในกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเพื่อนำเอาข้อมูลที่เป็นบันทึกการเปลี่ยนแปลง ในกิจกรรมและการปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงในคำอธิบายถึงสิ่งที่ปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางสังคมและรูปแบบองค์การ และการพัฒนาตนเองจากการร่วมในการวิจัย และบันทึกผลการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในขั้นตอนการปฏิบัติ (acting) ทั้งของรายบุคคลและของกลุ่ม รวมทั้งผลการสังเกตผลในขั้นการสังเกตผล (observing) เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และวิเคราะห์วิพากษ์ถึงสิ่งที่ทำสำเร็จ สิ่งที่ยังทำไม่สำเร็จ สิ่งที่เป็นปัจจัยผลักดัน สิ่งที่เป็นปัจจัยต่อต้าน สิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งการเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ และอื่น ๆ

- ใช้แนวคิดการสะท้อนผลเชิงวิพากษ์ตามทัศนะของ Heron (1996 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2549) ที่อาจทำได้ใน 4 ระดับที่สูงขึ้นตามลำดับ คือ 1) ระดับบรรยายสภาพที่เกิดขึ้นและข้อค้นพบ 2) ระดับวิพากษ์ถึงสิ่งที่ดีหรือไม่ดีของสิ่งที่ดำเนินการหรือข้อค้นพบ และเหตุผลว่าเพราะอะไร 3) ระดับวิพากษ์หาคำอธิบายต่อสิ่งที่ค้นพบ และ 4) ระดับวิพากษ์เพื่อนำผลที่ค้นพบไปประยุกต์ใช้หรือใช้ประโยชน์

- ใช้แนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ (2549) ที่กล่าวถึงการวิพากษ์ข้อค้นพบจากผลการวิจัยในสามระดับ คือ 1) ระดับการพรรณนา (description) เพื่อให้ “รู้ว่า” ใครเป็นใคร อะไรเกิดขึ้น 2) ระดับการทำความเข้าใจ (understanding) เชื่อมโยงกับข้อมูลอื่นหรือนำข้อมูลอื่นมาเชื่อมโยงด้วย และ 3) ระดับการให้คำอธิบาย (explanation) เป็นการยกระดับข้อมูลรูปธรรมให้เป็นนามธรรม มีการใส่ตัวแปรบางอย่างให้มีความหมายและมีการเชื่อมโยงกันมากขึ้น

- นอกจากนี้จะผู้วิจัยจะนำเอาเทคนิคการถอดบทเรียน (lesson distilled) เพื่อการทบทวน หรือสรุปประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมานั้นแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของเหตุปัจจัย ทั้งภายในและภายนอกซึ่งทำให้เกิดผลอย่างที่เป็นอยู่ทั้งที่สำเร็จหรือไม่สำเร็จ

ขั้นตอนที่ 7 การวางแผนใหม่ (re-planning) ในขั้นตอนนี้จะมีลักษณะเช่นเดียวกับ

ขั้นตอนการวางแผน (planning) คือผู้วิจัยจะเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้มีการวางแผนใหม่ ให้มีการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของ การพัฒนางาน เพื่อระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา ทางเลือกเพื่อการแก้ปัญหา ประเมินและเลือก ทางเลือกเพื่อการปฏิบัติกันใหม่ โดยนำเอาผลการสะท้อนผลในขั้นตอนที่ 5 มาร่วมพิจารณาด้วย ซึ่ง จะทำให้ได้ตัวสอดแทรกหลักคือแผนปฏิบัติการ (action plan) ขึ้นมาชุดหนึ่ง ซึ่งอาจมีบางอย่างทำ ต่อเนื่อง บางอย่างต้องหยุดไป หรือมีบางอย่างเพิ่มเติมเข้ามา

ขั้นตอนที่ 8 การปฏิบัติใหม่ (re-acting) ในขั้นตอนนี้จะมีลักษณะเช่นเดียวกับ

ขั้นตอนการปฏิบัติ (acting) โดยที่ผู้วิจัยจะเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและผู้ส่งเสริม

สนับสนุนและอำนวยความสะดวกใหม่การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดใหม่นั้น โดยมุ่งให้

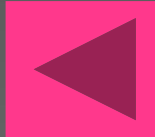
บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดใหม่การบันทึกผลการดำเนินงานทั้งของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย

และจัดใหม่การพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นระยะ ๆ โดยคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ

ดังที่ได้กล่าวไว้ในขั้นตอนการปฏิบัติ (acting)

ขั้นตอนที่ 9 การสังเกตผลใหม่ (re-Observing) ในขั้นตอนนี้จะมีลักษณะ

เช่นเดียวกับขั้นตอนการสังเกต (observing) โดยที่ผู้วิจัยจะเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็น
ผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกใหม่การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจริง (actual effects) ทั้ง
คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง ทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับผลสำเร็จของการ
ปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวมทั้งการจับกฎเกณฑ์ทางทฤษฎีและการอธิบายตีความปรากฏการณ์ด้าน
ต่างๆ จากกิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อการบรรลุผลนั้นว่าเป็นอย่างไร ได้ความรู้ใหม่
ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่อะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 10 การสะท้อนผลใหม่ (re-reflecting) ในขั้นตอนนี้จะมีลักษณะ
เช่นเดียวกับขั้นตอนการสะท้อนผล (reflecting) โดยที่ผู้วิจัยจะเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและ
เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้มีการสะท้อนผล โดยให้มีการพบปะสนทนา
เพื่อนำเอาข้อมูลที่เป็นบันทึกการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมและการปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงใน
คำอธิบายถึงสิ่งที่ปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปแบบองค์การ และการ
พัฒนาตนเองจากการร่วมในการวิจัย และบันทึกผลการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ในขั้นตอนการ
ปฏิบัติใหม่ (reacting) ทั้งของรายบุคคลและของกลุ่ม รวมทั้งผลการสังเกตผลจากขั้นตอนการ
สังเกตผลใหม่ (re-observing) มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และวิเคราะห์วิพากษ์ถึงสิ่งที่ทำ
สำเร็จ สิ่งที่ยังทำไม่สำเร็จ สิ่งที่เป็นปัจจัยผลักดัน สิ่งที่เป็นปัจจัยต่อต้าน สิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรค
ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งการเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น
จากการปฏิบัติ และอื่น ๆ โดยคำนึงถึงหลักการและแนวคิดต่าง ๆ ดังที่กล่าวในขั้นตอนการสะท้อน
ผล (reflecting) ด้วย

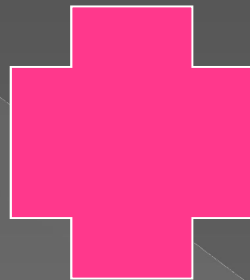
ขั้นตอนที่ 11 การสรุปผล (Conclusion) มีการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ โดยใน
ระยะแรกจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นเวลา 1-2 วัน เพื่อทำการถอดบทเรียน (Lesson
distilled) ซึ่งเป็นเทคนิคการทบทวนหรือสรุปประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาในแง่มุมต่าง ๆ
เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอกซึ่งทำให้เกิดผลอย่างที่เป็นอยู่ทั้งที่
สำเร็จหรือไม่สำเร็จ โดยเน้นการระดมสมอง พุดคุย เล่าเรื่อง สัมเคราะห์ จับประเด็นกระบวนการวิธี
ทำงานเชิงบทเรียนหรือประสบการณ์ โดยการศึกษาทบทวนผลการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 7 – 10
(วงจรที่ 2) และระยะที่ 2 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “นวัตกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล” เป็นเวลา 1 วัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสรุปผลการวิจัย
ในขั้นตอนที่ 3 – 10 รวมทั้งเพื่อหาข้อสรุปในประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จากการ
ปฏิบัติ และองค์ความรู้จากการปฏิบัติ โดยมีกิจกรรมดำเนินการในขั้นตอนนี้ เช่น การจัดประชุมเชิง
วิชาการ การจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด การฉายวีดีทัศน์ การ
แสดงของเด็กนักเรียนและผู้ปกครอง และกิจกรรมการตรวจสอบคุณภาพ เป็นต้น

**อธิบายกรอบแนวคิด
ของ วิโรจน์ สารัตนะ (2553)**

ทฤษฎีสังคม

เชิงวิพากษ์

(critical social
theory)

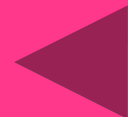

ทฤษฎีหลัง

สมัยใหม่นิยม

(theories of
postmodernism)

สังคม + ใหม่

1. ในบริบทเฉพาะ

2. ทักษะที่หลากหลาย

เฉพาะ หลาย แปลง ผล

3. มุ่งการเปลี่ยนแปลง

รับฟัง วิเคราะห์ ตระหนัก

4. มุ่งให้เกิดการกระทำเพื่อบรรลุผล

เรียนรู้ บันทึก ยั่งยืน

5. รับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ร่วมวิจัยทุกคน

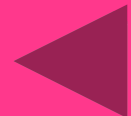
6. วิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินตนเอง

7. ตระหนักในศักยภาพ ความเชี่ยวชาญ และการเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากภายในชุมชนเอง

8. เรียนรู้จากการกระทำทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ

9. การมีบันทึกของผู้ร่วมวิจัยทุกคน

10. นำไปสู่การปฏิบัติหรือการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. ผู้วิจัยต้องรับผิดชอบต่อการรักษาความลับ

2. ผู้ร่วมวิจัยเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างเสมอภาคกัน

3. ทิศทางการวิจัยและผลลัพธ์ที่คาดหวังเกิดจากการตัดสินใจร่วมกัน

4. ให้ผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมในการออกแบบกระบวนการวิจัยมากที่สุด

5. มีการปรึกษาหารือร่วมกันและข้อเสนอแนะได้รับการเห็นชอบจากทุกฝ่าย

6. การสังเกตหรือการตรวจสอบเอกสารเพื่อจุดมุ่งหมายอื่นต้องได้รับอนุญาตก่อน

7. ผลการดำเนินงานจะยังคงปรากฏให้เห็นและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นให้ข้อเสนอแนะได้

8. ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์งานเขียนหรือทักษะของคนอื่นโดยขาดการเจรจาต่อรองก่อนการจัดพิมพ์ เผยแพร่

9. ผู้วิจัยต้องแสดงให้เห็นทราบถึงธรรมชาติของกระบวนการวิจัยตั้งแต่เริ่มแรกรวมทั้งข้อเสนอแนะ และผลประโยชน์

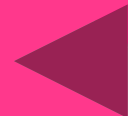
10. ผู้ร่วมวิจัยต่างมีอิทธิพลต่อการทำงานแต่ผู้ที่ไม่ประสงค์มีส่วนร่วมต้องได้รับการยอมรับและ

เคารพในสิทธิส่วนบุคคล

ความลับ เข้าถึง ทิศทาง

ส่วนร่วม ปรึกษา ตรวจสอบ ผลงาน

ลิขสิทธิ์ ธรรมชาติ อิทธิพล

1. เป็นครู

2. เป็นผู้นำ

3. เป็นผู้ฟังที่ดี

4. เป็นนักวางแผน

5. เป็นนักออกแบบ

6. เป็นนักวิเคราะห์

7. เป็นนักสังเคราะห์

8. เป็นนักสังเกตการณ์

9. เป็นนักรายงานผล

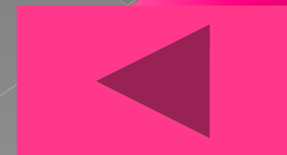
10. เป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก

ครู นำ ฟัง วาง แบบ วิ

สัง เกต ผล สะดวก

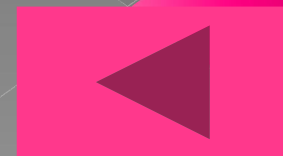

ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยควรนำเสนอแนวคิดการวิจัย PAR ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นำเสนอสู่การพิจารณาร่วมกันกับผู้ร่วมวิจัย ตามจรรยาบรรณ (ข้อ 9) ที่ระบุว่า “ผู้วิจัยต้องแสดงให้เห็นธรรมชาติของกระบวนการวิจัยแต่เริ่มแรก รวมทั้งข้อเสนอแนะและผลประโยชน์” และ (ข้อ 10) “ผู้ร่วมวิจัยต่างมีอิทธิพลต่อการทำงาน แต่ผู้ที่ไม่ประสงค์มีส่วนร่วมต้องได้รับการยอมรับและเคารพในสิทธิส่วนบุคคล”

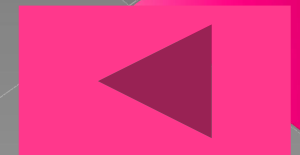

นำเสนอเหตุการณ์ในลักษณะเล่าเรื่อง (story telling) ถึง
ปรากฏการณ์วิจัยที่เกิดขึ้น ผลการเปลี่ยนแปลง ผลการเรียนรู้ใน
ระดับตัวบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์กร และความรู้
ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

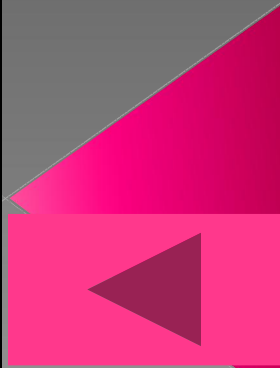
องค์รวม(holistic) หมายถึง ความเป็นทั้งหมดที่มีผลกระทบเชื่อมโยงถึงกันและมีความสัมพันธ์กันทั้งระบบ เช่น การปฏิบัติงานแบบองค์รวมนั้นมีความหมายว่าในการปฏิบัติงานใหญ่จะมีการปฏิบัติงานย่อยรวมอยู่ด้วย หรือหากจะมองในแง่ของการบริหารจัดการองค์กรแบบองค์รวมก็就会有ความหมายว่าองค์กรหนึ่งองค์กรใดก็ตามย่อมมีผลกระทบเกี่ยวเนื่องกับองค์กรที่อยู่รอบข้างเฉกเช่นเป็นหน่วยการบริหารเดียวกัน ดังนั้น ผลกระทบต่อองค์กรหนึ่งย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องต่อองค์กรรอบข้างด้วย เป็นต้น

Sullivan (2001) Beckett (2008) Hettler (2008) พิพัฒน์ พสุธารชาติ (2546) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2550) หัสชัย ลิทธิรักษ์ (2550) ทศนีย์ ลักษณะภิชนัช (2551) นทีเทียนประทีป (2551) มุลินธิธรุณาทร (2552) วิลาศ เตะชะไพบูลย์ (2552)

ตารางที่ 3 ความแตกต่างระหว่างแนวคิดแบบแยกส่วนกับแนวคิดองค์รวม ตามแนวคิดของ วิลาส เตะชะไพบูลย์

	แนวคิดแบบแยกส่วน	แนวคิดองค์รวม
ปัจเจก	เป็นกลาง	ไม่เป็นกลาง
ความเป็นจริง	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นอิสระจากปัจเจก - เปลี่ยนแปลงไม่ได้ - ครบถ้วนสมบูรณ์ - เป็นเอกพจน์ - เป็นสากล 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัจเจกร่วมกันสร้าง - เปลี่ยนแปลงได้ - ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ - เป็นพหูพจน์ - เฉพาะตัวเฉพาะกลุ่ม
การจัดการ	<ul style="list-style-type: none"> - รวมศูนย์ - สูตรสำเร็จ - คิดแทนทำแทน 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกัน - หลากหลายตามความเหมาะสม - คิดเองทำเอง
สังคม	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกันเพื่อทำงาน - เชื่อมโยงทางตั้งเป็น 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกันเพื่อสื่อสาร - แลกเปลี่ยน

1. สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2549) “การให้การศึกษาโดยองค์กรร่วม”
2. ทศนีย์ ลักษณะวิชานัช (2551) แนวทางเรื่องการบริหารจัดการสังคมแบบองค์กรร่วม: แนวทางสร้างคุณภาพในองค์กรสวัสดิการสังคม
3. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552) กล่าวถึงการพัฒนาแบบองค์กรร่วม
4. เกรียงสิน ประสงค์สุกาญจน์ (2552) การจัดการตลาดแบบองค์กรร่วม

“หลักองค์รวม หมายถึง การมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นกรณีศึกษา ให้ครอบคลุมงานในทุกด้านของการจัดการศึกษาปฐมวัยตามผลการกำหนดร่วมกันของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยที่มาจากผู้มีส่วนได้เสียหลากหลายกลุ่มและยึดหลักความเท่าเทียมในการแสดงความคิดเห็น การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง”

เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้จัดทำขึ้นในระดับ โรงเรียน (school wide) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดผู้ร่วมวิจัย (research participant) โดยยึดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยด้วยความสมัครใจ คือ เป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ทั้งจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มิได้เสียและมีส่วนร่วมในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และร่วมปฏิบัติงานกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคองพอง และอาศัยแนวคิดของ สุรศักดิ์ หลาบบมาลา (2549) จากการศึกษาบทความเรื่อง “การให้การศึกษาโดยองค์กรร่วม” ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการให้การศึกษาตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในหน้า 84 – 87 นั้นเพื่อนำมาประกอบในการกำหนดกลุ่มผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งสิ้นจำนวน 50 คน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัยต่างมีบทบาทและมีสถานะที่เท่าเทียมกันในการวิจัยทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผล และร่วมกันสะท้อนผล ตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้ง 2 วงจร 11 ขั้นตอน ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น และจำนวนของผู้ร่วมวิจัยอาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามจรรยาบรรณที่ว่า “ผู้ร่วมการวิจัยต่างมีอิทธิพลต่อการทำงาน แต่ผู้ที่ไม่ประสงค์มีส่วนร่วมต้องได้รับการยอมรับและเคารพในสิทธิส่วนบุคคล” (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2550)

ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนิน
เกี่ยวกับการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็น
ระบบ และการบรรจุคนเข้าทำงาน ได้ตรงกับงานที่
รับผิดชอบ และมีสัดส่วนที่เหมาะสม

ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการ
จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย การจัด
สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โภชนาการ และการ
ดูแลสุขภาพของเด็ก

ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะของเด็กปฐมวัย การเสริมสร้างสุขนิสัย สุขภาพทางกายและสุขภาพจิต รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ด้านการสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การสร้างเครือข่ายใน
ชุมชนและการสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัด
การศึกษาปฐมวัยให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน

